

IV

(Informácie)

INFORMÁCIE INŠTITÚCIÍ, ORGÁNOV, ÚRADOV A AGENTÚR EURÓPSKEJ
ÚNIE

RADA

**Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o predchádzaní radikalizácii
vedúcej k násilnému extrémizmu**

(2016/C 467/02)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE A ZÁSTUPCOVIA VLÁD ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

PRIPOMÍNAJÚC politický kontext tejto otázky uvedený v prílohe a najmä deklaráciu o podpore občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerance a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania ⁽¹⁾ a

UZNÁVAJÚC, že:

- Európska únia je spoločný priestor na vybudovanie prosperujúceho a mierového priestoru spolužitia a rešpektovania rozmanitosti na základe spoločných hodnôt a zásad uznaných v článku 2 Zmluvy o Európskej únii;
- Výzvy, ktoré pre Európu vyplynuli z nedávnych teroristických útokov, zdôrazňujú naliehavú potrebu predchádzať radikalizácii vedúcej k násilnému extrémizmu a bojovať proti nej ⁽²⁾. Mnohí podozriví z terorizmu sú radikalizovaní štátni príslušníci členských štátov Európskej únie negatívne ovplyvnení ideologickými vplyvmi riadenými zvonku, ktoré okrem osobných metód náboru a podnecovania využívajú aj účinné a rýchle technologické prostriedky;
- Ľudské a sociálne podmienky, ktoré predstavujú úrodnú pôdu pre radikalizáciu, najmä u mladých ľudí, sú komplexné, týkajú sa viacerých aspektov a môžu zahŕňať: hlboký pocit osobného alebo kultúrneho odcudzenia, skutočné alebo pociťované krivdy, xenofóbiu a diskrimináciu, obmedzené možnosti vzdelania, odbornej prípravy alebo zamestnania, sociálnu marginalizáciu, degradáciu mestských častí i vidieka, geopolitické záujmy, pokrivené ideologické a náboženské presvedčenia, neurčité rodinné väzby, osobné traumy alebo duševné problémy;
- Problémy pri zmierňovaní zásadných slabín spoločnosti voči radikalizácii a pri identifikácii a zneškodňovaní ideologických spúšťačov násilného extrémizmu si vyžadujú medziinštitucionálnu alianciu aktérov z rôznych oblastí politiky;
- Je nevyhnutné zaoberať sa všetkými druhmi radikalizácie vedúcej k násilnému extrémizmu bez ohľadu na náboženskú alebo politickú ideológiu, ktorá za nimi stojí;

UZNÁVAJÚ naliehavú potrebu medziodvetvovej spolupráce, ako aj podpory EÚ pre opatrenia členských štátov zamerané na predchádzanie radikalizácii s cieľom chrániť náš spôsob života a poskytovať lepšie príležitosti mladým ľuďom ⁽³⁾;

ZDÔRAŽŇUJÚ, že je dôležité posilniť spoluprácu s medzinárodnými organizáciami, ktoré sa aktívne podieľajú na predchádzaní radikalizácii a presadzovaní ľudských práv, ako je napríklad OSN (najmä Unesco), Rada Európy, OECD a ďalšie multilaterálne fóra;

⁽¹⁾ Deklarácia o podpore občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerance a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania, v Paríži 17. marca 2015.

⁽²⁾ Uznávajúc, že radikalizácia nemusí vždy viesť k násilnému extrémizmu, na účely stručnosti tohto textu ďalej len „radikalizácia“.

⁽³⁾ Bratislavské vyhlásenie zo 16. septembra 2016.

VÍTAJÚ oznámenie Komisie ⁽¹⁾ o podpore predchádzania radikalizácii vedúcej k násilnému extrémizmu;

Preventívna úloha vzdelávania a práce s mládežou

SÚHLASIA, že vzdelávanie a odborná príprava vrátane formálneho, neformálneho a informálneho učenia predstavujú silný spôsob podpory spoločných hodnôt ⁽²⁾, napríklad prostredníctvom vzdelávania o ľudských právach a občianskej náuky, vzdelávacích programov zameraných na poučenie sa z minulosti, ako aj inkluzívneho vzdelávacieho prostredia, v ktorom sa posilňuje účasť, sociálna mobilita a začlenenie, čím sa vytvárajú pevnejšie základy spoločnosti a demokratického života;

SÚHLASIA, že práca s mládežou, šport a kultúrne aktivity môžu byť účinné aj pri oslovovaní mladých ľudí, ktorým hrozí radikalizácia. Keďže prostredie, ktoré ich ovplyvňuje, je rôznorodé, individuálny prístup má zásadný význam;

ZDÔRAŽŇUJÚ, že je mimoriadne dôležité odhaliť alarmujúce správanie a konať na základe počiatočných znakov radikalizácie, pričom budú všetci relevantní aktéri ⁽³⁾ komunikovať a úzko spolupracovať s kolegami, rodičmi a širšou rodinou;

ZDÔRAŽŇUJÚ, že hoci sú kognitívne zručnosti aj naďalej nevyhnutné, rovnako je potrebné vo vzdelávacom procese rozvíjať spoločenské, občianske a medzikultúrne kompetencie, komunikačné zručnosti a schopnosti riešenia konfliktov, empatiu, pocit zodpovednosti, kritické myslenie a mediálnu gramotnosť ⁽⁴⁾;

SÚHLASIA, že učitelia, pedagógovia ⁽⁵⁾ a ďalší členovia vyučujúceho personálu musia byť lepšie vyškolení a pripravení riešiť rozmanitosť a potreby všetkých študujúcich a odovzdávať spoločné hodnoty prostredníctvom pozitívnej argumentácie, životných skúseností a mierumilovných svetonázorov;

NAZDÁVAJÚ SA, že predchádzanie radikalizácii by sa malo podporovať prostredníctvom činností financovaných predovšetkým z programu Erasmus+, z európskych štrukturálnych a investičných fondov, z rámcových programov Horizont 2020, Kreatívna Európa, z programu Európa pre občanov, z programu Práva, rovnosť a občianstvo a z Fondu pre vnútornú bezpečnosť.

Bezpečnostný rozmer riešenia radikalizácie

- POZNAMENÁVAJÚ, že radikalizácia vedúca k terorizmu a násilnému extrémizmu vyvoláva vážne a vyvíjajúce sa výzvy v oblasti bezpečnosti našich občanov, ktoré je potrebné riešiť komplexne, predovšetkým na úrovni členských štátov, najmä na miestnej úrovni, ale tiež s koordinovanou podporou na úrovni EÚ v súlade so zmluvami;
- POZNAMENÁVAJÚ, že nedávne teroristické útoky a pokusy o útoky v Európe odrážajú skutočnosť, že hrozba terorizmu sa stala decentralizovanejšou, komplexnejšou a v mnohých ohľadoch sa dá ťažšie odhaliť z dôvodu čoraz rýchlejšiemu procesu radikalizácie;
- BERÚ DO ÚVAHY, že sa počet navrátilcov, a to predovšetkým vracajúcich sa zahraničných teroristických bojovníkov, ich rodinných príslušníkov a maloletých môže zvýšiť;
- UZNÁVAJÚ, že silná reakcia na nadnárodnú hrozbu radikalizácie vedľa preventívnych opatrení v rámci EÚ si vyžaduje, aby EÚ zabezpečila rýchle vykonávanie činností mimo svojho územia s cieľom bojovať proti základným príčinám radikalizácie, pričom sa musí sústrediť najmä na spoluprácu s regiónom západného Balkánu, Tureckom a so Severnou Afrikou a na podporu týchto krajín.

Boj proti teroristickej propagande a nenávisťným prejavom na internete

- BERÚ NA VEDOMIE potrebu zapojiť poskytovateľov služieb a spolupracovať s nimi v boji proti nelegálnym nenávisťným prejavom online ⁽⁶⁾, pri plnom dodržiavaní slobody prejavu, vzhľadom na úlohu sociálnych médií ako hlavného prostriedku na výber a prípravu potenciálnych radikálov, ako aj na to, ako ich primäť k tomu, aby spáchali násilné činy, a ZDÔRAŽŇUJÚ význam účasti viacerých zainteresovaných strán ⁽⁷⁾;

⁽¹⁾ 10466/16.

⁽²⁾ Zmluva o Európskej únii, článok 2.

⁽³⁾ Dokument 9640/16 – napr. učitelia, vzdelávací pracovníci na univerzitách, sociálni pracovníci, pracovníci s mládežou, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, dobrovoľníci, susedia, športoví tréneri, náboženskí a neformálni lídri, miestni policajti.

⁽⁴⁾ 9641/16.

⁽⁵⁾ Na účely tohto dokumentu sa pojem „pedagóg“ vzťahuje na osoby poskytujúce formálne, neformálne a/alebo informálne vzdelávanie.

⁽⁶⁾ Kódex správania pre boj proti nezákonným nenávisťným prejavom online z 31. mája 2016 (Komisia spolu so spoločnosťami Facebook, Twitter, YouTube a Microsoft).

⁽⁷⁾ V tejto situácii berú na vedomie návrh Komisie (dokument 9479/16) o rozšírení rozsahu pôsobnosti určitých ustanovení smernice o audiovizuálnych mediálnych službách, najmä zákazu podnecovania k násiliu a nenávisti, aj na platformy na uverejňovanie videí.

- ZDÔRAZŇUJÚ úlohu internetového fóra EÚ pri rozvoji prostriedkov na obmedzenie prístupu k obsahu teroristickej povahy obľube a na posilnenie postavenia partnerov občianskej spoločnosti pri poskytovaní alternatívnych protiargumentácií online;
- UZNÁVAJÚ cennú prácu Agentúry pre základné práva (FRA), siete na zvyšovanie povedomia o radikalizácii (RAN) a jej centra excelentnosti, ako aj Poradného tímu pre strategickú komunikáciu o Sýrii (SSCAT), a ZDÔRAZŇUJÚ význam riadneho prepojenia vnútroštátnych a miestnych aktérov;
- DOMNIEVAJÚ SA, že iniciatívy online a offline, ktoré predstavujú alternatívne, pozitívne a umiernené argumentácie môžu mať mimoriadny význam pre podporovanie vzájomného rešpektu a pri predchádzaní radikalizácii; BERÚ NA VEDOMIE potrebu ďalšieho hodnotenia a analýzy vplyvu protiargumentov;

VYZÝVAJÚ ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY

- podporili spoluprácu medzi inštitúciami poskytujúcimi vzdelávanie a odbornú prípravu, miestnymi komunitami, miestnymi a regionálnymi správami, rodičmi, širšou rodinou, aktérmi, ktorí pracujú v oblasti mládeže, dobrovoľníkmi a občianskou spoločnosťou, aby sa posilnilo začlenenie, pocit spolupatričnosti a pozitívna identita;
- rozšírili schopnosti učiteľov, pedagógov a ďalších členov vyučujúceho personálu rozpoznať v správaní včasné príznaky radikalizácie a viesť „náročné konverzácie“⁽¹⁾, ktorými sa začne dialóg so študentmi a inými mladými ľuďmi o citlivých témach týkajúcich sa osobných pocitov, zásad a presvedčení;
- v prípade potreby využívali existujúce alebo vypracovali nové nástroje a materiály pre učiteľov, pedagógov a ďalších členov vyučujúceho personálu vrátane sietí, kde si títo môžu vymieňať rady a usmernenia o tom, ako riešiť problematické prípady, ako aj horúce linky pomoci pre mladých;
- podporovali celkové vzdelávanie a občiansku výchovu, ako aj dobrovoľníctvo, s cieľom zlepšiť sociálne, občianske a medzikultúrne zručnosti;
- podporili inkluzívne⁽²⁾ vzdelávanie pre všetky deti a mladých ľudí a zároveň bojovali proti rasizmu, xenofóbii, šikanovaniu a diskriminácii na akomkoľvek základe;
- s podporou Komisie a príslušných agentúr EÚ riešili problém využívania internetu na radikalizáciu vedúcu k terorizmu a na účely náboru, najmä prostredníctvom rozvoja spolupráce s poskytovateľmi služieb, spolupráce v oblasti strategickej komunikácie a prípadne s jednotkami pre nahlasovanie internetového obsahu, a to pri dodržiavaní základných práv a v súlade s povinnosťami vyplývajúcimi z medzinárodného práva;
- podporovali prácu internetového fóra EÚ a činnosti Európskeho centra pre boj proti terorizmu, ktoré je súčasťou Europolu, najmä prácu, ktorú vykonáva jednotka EÚ pre nahlasovanie internetového obsahu (EÚ IRU);
- podporovali organizácie občianskej spoločnosti pri presadzovaní vzájomného rešpektu a boji proti trestným činom z nenávisťi, nenávisťným prejavom a teroristickej propagande tým, že ponúknu pozitívne alternatívy k násilným extrémistickým argumentom a ideológiám, ako aj tým, že k násilným extrémistickým ideológiám vypracujú protiargumenty;
- využívali celoeurópske siete na ďalšiu výmenu „najlepších postupov“ vo vzťahu k boju proti radikalizácii, ako je napríklad centrum excelentnosti RAN;
- v rámci premeny Poradného tímu pre strategickú komunikáciu o Sýrii (SSCAT) na Európsku sieť pre strategickú komunikáciu (ESCN) pokračovali vo využívaní poradenských služieb ESCN a jej služieb na výmenu informácií s cieľom chápať radikalizáciu a polarizáciu komunít v Európe a lepšie reagovať na ne, napríklad prostredníctvom začlenenia personálu do ESCN v Bruseli;
- pokračovali v rozvíjaní programov deradikalizácie, ukončenia teroristickej činnosti a rehabilitácie pre navrátilcov vrátane najmä vracajúcich sa zahraničných teroristických bojovníkov, ich rodinných príslušníkov a maloletých;

⁽¹⁾ Manifest RAN pre vzdelávanie – Posilnenie postavenia pedagógov a škôl.

⁽²⁾ Ako sa uvádza v spoločnej správe Rady a Komisie na rok 2015 o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) (2015/C 417/04).

VYZÝVAJÚ Komisiu, aby

- pokračovala v úzkej spolupráci s členskými štátmi na práci na osobitnom súbore nástrojov ⁽¹⁾ založenom na najlepších postupoch pre pracovníkov s mládežou s cieľom pomôcť mladým ľuďom rozvíjať ich demokratickú odolnosť, mediálnu gramotnosť, toleranciu, kritické myslenie a zručnosti riešiť konflikty;
- presadzovala a podporovala partnerské učenie a výskum pre učiteľov, pedagógov a ďalších členov vyučujúceho personálu, odborníkov, politikov a výskumných pracovníkov s cieľom umožniť výmenu najlepších postupov a lepšie pochopiť problém radikalizácie vrátane vypracovania politického rámca a online príručky osvedčených postupov ⁽²⁾;
- vzhľadom na naliehavú a veľmi zložitú výzvu, ktorou je predchádzať radikalizácii a bojovať proti nej, zorganizovala konferenciu viacerých zainteresovaných strán ⁽³⁾, na ktorej sa zúčastnia rôzne sektory a príslušné zainteresované strany (napr. z oblasti spravodlivosti, vnútorných vecí, vzdelávania, mládeže, športu, kultúry a sociálnych vecí) a mladí ľudia;
- presadzovala vzájomné porozumenie a rešpekt medzi študentmi a ďalšími mladými ľuďmi z EÚ a z tretích krajín prostredníctvom priamych a virtuálnych výmen, ako je napríklad rozšírenie siete eTwinning Plus na vybrané krajiny v susedstve EÚ a virtuálne výmeny mládeže v rámci programu Erasmus+;
- povzbudzovala priame kontakty medzi mladými ľuďmi zo znevýhodneného prostredia a pozitívne vzory, akými sú umelci, športovci alebo podnikatelia, a akékoľvek úspešné príbehy relevantné pre mladých ľudí, ktoré by ich mohli inšpirovať skúsenosťami z reálneho života ⁽⁴⁾. K vypracovaniu dôveryhodných pozitívnych alternatív k násilným extrémistickým argumentom by mohli prispieť aj osoby, ktoré boli v minulosti radikalizované, tým, že porozprávajú o svojich skúsenostiach;
- posilnila spoluprácu s poskytovateľmi služieb, vítajúc silné zapojenie digitálneho priemyslu a občianskej spoločnosti a rozvoj iniciatív s cieľom ďalej posilniť účinné odstraňovanie teroristického obsahu (najmä prostredníctvom rozvoja spoločnej platformy na nahlasovanie teroristického obsahu), ako aj šírenie alternatívnych argumentov najmä prostredníctvom ohláseného programu posilnenia postavenia občianskej spoločnosti;
- budovala na práci Agentúry EÚ pre základné práva pri podpore vzájomného rešpektu, nediskriminácie, základných slobôd a solidarity v celej EÚ;
- zohľadnila tieto závery pri príprave a uskutočňovaní navrhovaných opatrení.

⁽¹⁾ Prebiehajúca práca skupiny odborníkov v oblasti práce s mládežou pre aktívne občianstvo, predchádzanie marginalizácii a násilnej radikalizácii, ako sa uvádza v pracovnom pláne EÚ pre mládež na roky 2016 – 2018 (Ú. v. EÚ C 417, 15.12.2015, s. 1).

⁽²⁾ V súlade s mandátom pracovnej skupiny v rámci ET 2020 o podpore občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerance a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania.

⁽³⁾ Ako napríklad pravidelná konferencia RAN na vysokej úrovni o radikalizácii.

⁽⁴⁾ Sief budú riadiť na miestnej úrovni národné agentúry zodpovedné za program Erasmus +, čím sa umožní aj prispôsobenie miestnym okolnostiam.

PRÍLOHA

Rada pri prijímaní týchto záverov PRIPOMÍNA najmä:

- stratégiu EÚ na boj proti terorizmu (14469/4/05),
- revidovanú stratégiu EÚ na boj proti radikalizácii a náboru teroristov (9956/14),
- závery Rady pre zahraničné veci o boji proti terorizmu z 9. februára 2015 (6026/15),
- zasadnutie Európskej rady 12. februára 2015, na ktorom hlavy štátov a predsedovia vlád vyzvali na komplexný prístup, okrem iného vrátane iniciatív týkajúcich sa sociálneho začlenenia, ktoré majú veľký význam pre predchádzanie násilnej radikalizácii,
- deklaráciu o podpore občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerance a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania (Parížsku deklaráciu) z neformálneho zasadnutia ministrov školstva Európskej únie zo 17. marca 2015,
- Európsky program v oblasti bezpečnosti (8293/15),
- návrh záverov Rady o obnovej stratégii vnútornej bezpečnosti Európskej únie na roky 2015 – 2020 (9798/15),
- závery Rady Európskej únie a členských štátov zasadajúcich v rámci Rady o posilnení trestnoprávnej reakcie na radikalizáciu vedúcu k terorizmu a násilnému extrémizmu (14419/15),
- spoločnú správu ET 2020 o vzdelávaní a odbornej príprave z novembra 2015 (14440/1/15 REV 1),
- poznámku koordinátora EÚ pre boj proti terorizmu určenú Rade o súčasnom stave vykonávania vyhlásenia členov Európskej rady z 12. februára 2015, záverov Rady SVV z 20. novembra 2015 a záverov Európskej rady z 18. decembra 2015 (6785/16),
- spoločné vyhlásenie ministrov spravodlivosti a vnútorných vecí krajín EÚ a zástupcov inštitúcií EÚ k teroristickým útokom, ku ktorým došlo 22. marca 2016 v Bruseli, v ktorom sa vyzýva k 10 opatreniam v oblasti boja proti terorizmu vrátane pokračovania vo vytváraní preventívnych opatrení (7371/16),
- oznámenie o naplňaní Európskeho programu v oblasti bezpečnosti s cieľom bojovať proti terorizmu a pripraviť pôdu pre účinnú a skutočnú bezpečnostnú úniu (8128/16),
- závery Rady z 30. mája 2016 o úlohe sektore mládeže v rámci integrovaného a medziodvetvového prístupu k prevencii násilnej radikalizácie mladých ľudí a k boju proti takejto radikalizácii (9640/16),
- závery Rady z 30. mája 2016 o rozvoji mediálnej gramotnosti a kritického myslenia prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy (9641/16),
- závery Rady o uplatňovaní Charty základných práv v roku 2015 (najmä časť o nediskriminácii, nenávisťnom prejave, rasizme a xenofóbii) (10005/16),
- Bratislavské vyhlásenie zo 16. septembra 2016,
- dokument o vykonávaní obnovej stratégie vnútornej bezpečnosti Európskej únie a boja proti terorizmu: druhá polovica roku 2016 (11001/1/16 REV 1),
- prvú správu o pokroku dosiahnutom pri budovaní účinnej a skutočnej bezpečnostnej únie z 12. októbra 2016 [COM(2016) 670 final].